

Феликс Палма

КАРТАТА НА ВРЕМЕТО

София, 2011

Преводът е направен по изданието:

Félix J. Palma

EL MAPA DEL TIEMPO

ALGAIDA EDITORIES, 2008

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© Félix J. Palma, 2008.

© Светла Христова, преводач, 2011

© Издателство „Изток-Запад“, 2011

ISBN 978-954-321-938-4 (мека корица)

ISBN 978-954-321-939-1 (твърда корица)

Феликс Палма

Картата
На
Времето

Превод от испански
Светла Христова

Съдържание

ПЪРВА ЧАСТ ♦ 9

ВТОРА ЧАСТ ♦ 199

ТРЕТА ЧАСТ ♦ 361

*На Соня,
защото има и романи,
които никога не свършват*

Разликата между миналото, настоящето и бъдещето е само една упорита и натрапчива илюзия.

АЛБЕРТ АЙНЩАЙН

Най-съвършеното и страховито творение на човечеството е разделението на времето.

ЕЛИАС КАНЕТИ

Какво ли ме очаква в посоката, която не поемам?

ДЖАК КЕРУАК

Първа част

*Напред, драги читателю,
потопи се в завладяващите страници
на нашата мелодрама и ще намериш в тях
приключения, каквито не си и сънувал!*

Ако като всеки разумен човек вярваш, че времето е поток, който стремително влачи всичко, що е родено, към най-тъмния бряг, тук ще откриеш, че можем пак да навестим миналото, че човек може да се върне назад по собствените си стъпки, благодарение на една машина, способна да пътува във времето.

**ВЪЛНЕНИЕТО И УДИВЛЕНИЕТО
СА ГАРАНТИРАНИ!**

I

Андрю Харингтън би се радвал, ако съществуваше възможност да умре нееднократно; тогава нямаше да е принуден да избере само един от многото пистолети, които баща му съхраняваше в стъкления шкаф на салона. Взимането на решения по начало не спадаше към силните страни на Андрю. Погледнат внимателно, целият му живот бе съвкупност от множество погрешни решения, последното от които заплашваше да хвърли дългата си сянка върху бъдещето. Ала този далеч не идеален, безразсъден живот скоро щеше да приключи. Този път смяташе, че е направил правилния избор, защото бе решил да престане с изборите. Нямаше да допусне повече грешки в бъдеще, защото нямаше да има никакво бъдеще. Щеше да му сложи край без много церемонии, опирайки едно от тези оръжия в дясното си слепоочие. Не виждаше друг изход: да унищожи бъдещето бе единственият достъпен начин да зачеркне миналото.

Разгледа внимателно съдържанието на витрината, смъртоносните инструменти, които баща му бе събирал с такава обич, откак се върна от фронта. Той обожаваше оръжията си, но Андрю подозираше, че ги колекционира не от носталгия, а заради неудържимото желание да съзерцава различните средства, които човекът бе измислял с течение на времето, за да си отнема живота извън рамките на закона. С безстрастие, което рязко се отличаваше от обожанието на баща му, очите му обходиха тези наглед послушни, едва ли не домашни инструменти, които поставяха поразяващ гръм в човешката ръка и бяха избавили войните от неприятната близост на ръкопашния бой. Андрю се опита да прецени каква ли смърт се криеше, досущ като дебнещ хищник, във всяко от тези оръжия. Кое ли би му препоръчал баща му, за да си пръсне черепа с него? Предположи, че някоя кремъклийка – антика, която се зареждаше през дулото, като барутът, мунициите и един служещ за тапа хартиен шомпол се пъхаха при всеки изстрел – би му донесла благородна, но бавна и мъчителна смърт. За предпочитане беше бързата гибел, която му предлагаша модерни-

те револвери, сгущени в луксозните си дървени ковчезета с кадифена подплата. Един „Колт“ с единично действие му се видя удобен и ефикасен, но бързо го отхвърли, припомняйки си, че тъкмо такъв револвер бе видял да размахва Бъфало Бил в представлението „Дивия запад“ – това жалко зрелище, в което американецът пресъздаваше презокеанските си набези с неколцина внесени индианци и дузина апатични, сякаш натъпкани с опиум бизони. Андрю не искаше да посрещне смъртта като авантюра. Отхвърли и един красив „Смит&Уесън“, оръжието, отнело живота на Джеси Джеймс, защото не се чувстваше на висотата на бандита, а също и един револвер „Уебли“, създаден специално, за да обуздава жилавите туземци по време на колониалните войни; той пък му се стори прекалено тежък. Разгледа изящия „Пепърбокс“ с въртящ се барабан, към който баща му имаше слабост, но Андрю хранеше сериозни съмнения, че това смешно и претенциозно оръжие би могло да изстреля куршум с достатъчна мощ. Накрая се спря на елегантен „Колт“ със седефена ръкохватка, произведен през 1870 г., който навярно щеше да отнеме живота му с финеса на женска ласка.

Извади го от витрината с дръзка усмивка, припомняйки си колко пъти бе предупреждаван да не пипа пистолетите. Ала прославеният Уилям Харингтън понастоящем се намираще в Италия и в този миг навярно сричаше фонтана ди Треви с критичния си взор. По една благоприятна случайност родителите му бяха решили да отпътуват за Европа на същата дата, която той бе избрал за своето самоубийство. Съмняваше се, че някой от двамата би разгадал истинското послание, скрито в тази постъпка – че синът им бе предпочел да умре сам, както бе живял, – но му стигаше да си представи недоволната гримаса, която несъмнено щеше да направи баща му, щом разбере, че е посегнал на живота си зад гърба му, без негово разрешение.

Отвори шкафчето, където се съхраняваха мунициите, и пхна шест куршума в барабана на револвера. Предполагаше, че и един ще му е достатъчен, но все пак не се знаеше какво би могло да се случи. В края на краищата, досега не беше се самоубивал. После прибра в джоба на сюртука си оръжието, увито в парче плат, сякаш бе плод, който смяташе да изяде по време на разходка, и в израз на поредно неподчинение остави витрината отворена. Мина му през ум, че ако бе проявил такава смелост по-рано, ако бе дръзнал навреме да се противопостави на баща си, тя щеше да е още жива. Но когато най-сетне се опълчи, бе твърде късно

и вече осем дълги години си плащаше за това закъснение. Осем дълги години, през които мъката само бе нараствала, превземайки го отвътре като отровен бръшлян, обгръщайки органите му с влажните си пипала, разяждайки душата му. Въпреки усилията на братовчед му Чарлс да го разтуши, въпреки забравата, която търсеше с други тела, мъката от смъртта на Мери не стихваше. Тази нощ обаче всичко щеше да свърши. Двайсет и шест години – прилична възраст за умирање, помисли си Андрю и потупа със задоволство издутия си джоб. Вече разполагаше с оръжието. Сега се нуждаеше единствено от подходящо място, за да извърши церемонията. А на този свят имаше само едно място, където би могъл да стори това.

С джоб, натезал от револвера, който му даваше сили като някакъв талисман, той слезе по величествените стълби на имението Харингтън, разположено на луксозната улица Кенсингтън Гор, само на хвърлей от западния вход на Хайд Парк. Въпреки че не възнамеряваше да отправи прощален поглед към стените, приютявали го почти три десетилетия, не можа да устои на един нездрав импулс, който го накара да се спре пред внушителния портрет във вестибюла. От платното с позлатена рамка баща му го гледаше укорително. Надменен и царствен, побрал се с мъка в старата си униформа на пехотинец, с която на младини се бе сражавал в Кримската война¹, преди да окуее от един руски щик, разкъсал бедрото му, Уилям Харингтън се взираше в света с насмешливо неодобрение, сякаш за него вселената бе несполучливо творение, което отдавна бе отписал. По чия повеля над битката пред обсадения Севастопол се бе спуснала такава ненавременна мъгла, че никой не можеше да види върха на щика си? Кой бе решил, че една жена е най-подходяща да се грижи за съдбините на Англия? Дали наистина бе най-добре слънцето да изгрява от изток? Андрю помнеше баща си все така, все с тази дива враждебност, бликаща от погледа му, затова не знаеше дали се бе родил с нея, или я бе прихванал в Крим от свирепите османци. Тя обаче не бе изчезнала от лицето му като краткотрайна шарка, въпреки че пътят, който след завръщането му от фронта се разкри пред неговите ботуши на войник без бъдеще, несъмнено бе благоприятен. Имаше ли значение, че се бе наложило да куцука по този път

¹ Кримската война (октомври 1853 – февруари 1856 г.) е военен конфликт между Русия и съюз между Османската империя, Франция, Британската империя и Сардинското кралство.

с бастун, след като той го бе отвел до настоящото му положение? Защото човекът с гъстите мустаци и отчетливите черти, който го гледаше от портрета, бързо се бе превърнал в един от най-богатите джентълмени в Лондон, и то без да е принуден да сключи договор с нечестивия. Докато крачеше, стиснал щика в онази далечна война, дори не бе дръзвал да мечтае за сегашното си имане. Ала начинът, по който се бе сдобил с него, бе една от най-добре пазените семейни тайни – пълна загадка и за Андрю.

И ето че приближава досадният миг, когато младежът трябва да реши коя шапка и кое палто да избере измежду всички, с които е претъпкан гардеробът във вестибюла, защото дори за смъртта трябва да имаш представителен вид. Познавайки Андрю, въпросната сцена може да се проточи няколко дотегливи минути и ми се струва ненужно да я описвам подробно. Ето защо ще се възползвам от случая да ви посрещна с „добре дошли“ в тази току-що начената история, която след дълъг размисъл реших да подхвана именно от този момент, сякаш и аз бях принуден да избира едно начало измежду многото, напъхани в гардероба на възможностите. В края на повествованието, ако дотогава все още сте тук, някои от вас навярно ще си помислят, че погрешно съм избрал нишката, от която да разплета кълбото, и че би било по-уместно да започна с историята на госпожица Хагърти, за да спазя хронологическия ред. Може и така да е, но някои истории не могат да започнат от самото си начало и вероятно настоящата е една от тях.

И тъй, да оставим засега госпожица Хагърти – забравете даже, че съм я споменал – и да продължим с Андрю, който, вече подходящо пременен с палто, шапка и дебели ръкавици, за да предпази ръцете си от суровия зимен студ, тъкмо напусна имението. Щом се озова навън, младежът се спря в горната част на стълбището към градините, ширнало се в нозете му като мраморен разлив. Оттам огледа света, в който бе израснал, и внезапно осъзна, че ако намеренията му се увенчаеха с успех, никога вече нямаше да го види. Нощта се спускаше над имението Харингтън бавно и меко като воал. Пълната, мътнобяла луна се бе издигнала в небето и обливаше с млечното си сияние спретнатите градинки около къщата; повечето от тях бяха претрупани с цветни лехи, плетове и най-вече фонтани – огромни каменни водоскоци, украсени с помпозни скулптури на сирени, фавни и прочее фантас-

тични твари. Те бяха десетки, защото баща му не бе надарен с изтънчен вкус и не знаеше как другояче да покаже благосъстояние си, освен чрез трупане на луксозни и безполезни неща. Все пак в случая с фонтаните разточителството му бе простимо, защото в своята съвкупност те приспиваха нощта с упоителното си ромолене, което приканваше човек да затвори очи и да забрави за всичко освен тази люлчина песен. По-нататък, отвъд обширната, идеално подстригана морава се издигаше огромната оранжерия, изящна като готов да литне лебед; там майка му се усамотяваше през по-голямата част от деня, омаяна от чудните цветя, които никнеха от семената, донесени от колониите.

Андрю погледа луната няколко минути, като се питаше дали някой ден човекът щеше да стигне до нея, както бяха писали Жул Верн или Сирано дьо Бержерак. Какво ли щеше да открие, ако успееше да кацне на седефената ѝ повърхност, било то с помощта на дирижабъл, на изстрелян от оръдие снаряд, или – подобно на героя от творбата на гасконския фехтовчик¹ – посредством привързани към тялото шишета, пълни с роса, която, изпарявайки се, да го издигне до небесата? Поетът Ариосто бе превърнал небесния спътник в обител, където в стълкеници се съхранявал разсъдъкът на обезумелите, ала на Андрю по му допаднаше предположението на Плутарх, че луната е мястото, където се преселват благородните души, напуснали света на живите. Младежът също предпочиташе да мисли, че домовете на мъртвите са там. Обичаше да си представя как живеят в хармония, в мраморни дворци, построени от войнство на ангели труженици, или пък в пещери, издълбани в белите скали; представяше си как чакат живите да получат пропускателна карта за смъртта и да пристигнат при тях, за да подновят съвместния си живот точно от мига, в който са го прекъснали. Понякога си мислеше, че в една такава лунна пещера живее сега и Мери, забравила сполетялата я участ и доволна, че смъртта ѝ е предложила съществуване, по-добро от живота. Мери, тъй красива сред тази белота и търпеливо очакваща той най-сетне да се реши да си пръсне черепа и да отиде при нея, за да заеме празната половина на постелята ѝ.

Престана да съзерцава луната, понеже забеляза, че кочияшът Харолд вече го чакаше в подножието на стълбището с една от каретите, както самият Андрю му бе наредил. Щом го видя да слиза по стълбите, кочияшът се завтече да му отвори вратата

¹ Сирано дьо Бержерак, „Пътешествие до Луната“ (1657).

на каретата. Пъргавината, с която се перчеше старият Харолд, винаги забавляваше Андрю – намираше я неуместна за човек около шейсетте, – но все пак беше очевидно, че кочияшът се поддържа в добра форма.

– До Милърс Корт – рече младежът.

Това нареждане изненада Харолд.

– Ама, господине, нали именно там...

– Проблем ли има, Харолд? – прекъсна го Андрю.

Кочияшът за миг го изгледа със смешно зяпнала уста, преди да отвърне:

– Съвсем не, господине.

Андрю кимна, давайки да се разбере, че разговорът е приключен. Качи се в каретата и се настани на седалката от червено кадифе. При вида на собственото си отражение в стъклото на вратата отрони тъжна въздишка. Негов ли беше този печален лик? Изглеждаше като човек, пропилял живота си неусетно, сякаш бе пълнеж, изпаднал от разпрана възглавница; и това в известен смисъл беше вярно. Лицето му все още пазеше красивите и правилни черти, с които бе имал привилегията да се роди, но сега то му се видя като празна черупка, като неясно изваяние от пепел. Страданието, обгърнало душата му, явно бе нанесло поражения и на външността, защото едвам се разпозна в преждевременно остарелия момък с хлътнали страни, угаснал поглед и занемарена брада, който го гледаше от стъклото. Мъката бе прекъснала неговия разцвет и го бе превърнала в мрачно, посърнало създание. За щастие, когато Харолд преодоля изумлението си от поръчката и се покатери на капрата, клатушкането на каретата откъсна Андрю от гледката на това лице, което сякаш бе нарисувано с акварел върху платното на нощта. Предстоеше последното действие на тази злополучна пиеса, която бе неговият живот, и трябваше да е много внимателен, за да не пропусне дори един детайл. Чу плющенето на камшика и като галеше студената издуптина на джоба си, се остави да бъде унесен от тихото потракване на возилото.

Каретата напусна имението и пое по Нйтсбридж, като заобиколи разкошния Хайд Парк. След по-малко от половин час щяха да са в Ист Енд, прецени Андрю, гледайки метрополията през прозорчето. Този маршрут в еднаква степен го очароваше и хвърляше в смут, понеже му показваше наведнъж всичките лица на любимия му Лондон, най-големия модерен град на света, видимата глава на

един ненаситен Кракен¹, чиито пипала обхващаха почти една пета от земната повърхност на планетата, задушавайки в прегръдката си Канада, Индия, Австралия и голяма част от Африка. Докато каретата напредваше на изток, здравата и почти провинциална атмосфера на Кенсингтън отстъпи пред пренаселения градски пейзаж, простиращ се до Пикадили Съркъс, това кръгово кръстовище, където сърцето на града е пронизано от статуята на бог Антерос, който мъсти за несподелената любов. Щом отминаха Флийт Стрийт, пред погледа изникнаха къщичките на средната класа, които сякаш бяха обсадили катедралата „Св. Павел“; и накрая, когато оставиха зад гърба си Английската банка и Корнхил Стрийт, светът потъна в нищета, онази нищета, която съседите му от Уест Енд познаваха само от сатиричните рисунки в списание „Пънч“ и която сякаш заразяваше и въздуха със зловонието, идващо от Темза.

Андрю не бе минавал по този път от осем години насам, но през цялото това време бе живял с убеждението, че рано или късно ще го измине отново, и то за последен път. Затова никак не е чудно, че щом наближиха Олдгейт, портата, водеща към Уайтчепъл, започна да го обзема леко безпокойство. Когато навлязоха в квартала, надникна предпазливо през прозорчето със същото неудобство, което бе изпитвал и в миналото. Винаги го връхлиташе срам при мисълта, че надзърта в един чужд нему свят с хладното любопитство на човек, изучаващ насекомите, при все че с времето отвращението му се бе превърнало в неизбежно състрадание към душите, обитаващи тази помийна яма, в която градът изхвърляше човешките си отпадъци. Сега се увери, че все още имаше повод да изпитва състрадание, защото най-бедният район на Лондон явно не бе претърпял особена промяна през последните осем години. Нищетата винаги върви по петите на богатството, мислеше си Андрю, докато прекосяваше мрачните, шумни, гъмжащи от сергии и двуколки улици, из които сновяха тълпи от окаяни създания, чийто живот протичаше под злоещата сянка на Христовата църква. В началото бе изумен от откритието, че зад фалшивия блясък на сияйния Лондон се криеше това посолство на ада, където с благословията на кралицата човешкият род достигаше чудовищен упадък. Изминалите години го бяха избавили от наивността му. Сега вече не се учудваше, че докато обликът на Лондон се изменяше с напредъка на

¹ Митично морско чудовище, гигантски октопод или сепия.

науката, докато жителите на заможните квартали се забавляваха, записвайки лая на кучетата си върху восъчните цилиндри на своите фонографи и говореха по телефони, осветени от електрически лампи „Робъртсън“, а съпругите им раждаха децата им под упойка с хлороформ, Уайтчапъл си оставаше чужд на прогреса, недосегаем в своята броня от поквара, удавен в собствената си мизерия. Един бегъл поглед наоколо бе достатъчен, за да се увери, че да навлезеш в този район все още е същото като да пхнеш ръката си в гнездо на оси. Тук нищетата показваше най-гнусното си лице. Тук винаги звучеше една и съща скръбна и безнадеждна мелодия. Видя няколко кръчмарски свадни, чу викове, идващи от най-затътените улици, зърна неколцина проснати на земята пияници – шайки от дечурлига задигаха обувките им; размени поглед и с бабаитите, които висяха по ъглите – царчетата на тази паралелна империя на порока и престъпността.

Привлечени от лъскавия вид на каретата, няколко проститутки му отправиха похотливи предложения, като запретнаха полите си и му показаха деколтетата си. Андрю почувства как сърцето му се сви при това печално зрелище. Повечето от тези жени бяха мръсни и обрулени от живота, а телата им отразяваха всекидневното бреме от клиенти. Дори и най-младите и красивите сред тях не можеха да избегнат клеймото на разрухата, с което ги белязваше кварталът. Андрю за пореден път изпита терзания при мисълта, че бе имал възможност да спаси една от тия обречени жени, да ѝ предложи по-добра участ от онази, която ѝ бе отредил Създателят, но не бе го сторил. Тъгата му се усили, когато каретата подмина кръчмата „Десетте камбани“ и с мелодични поскърцвания пое по Криспин Стрийт към Дорсет Стрийт, минавайки пред кръчмата „Британия“, където за пръв път бе разговарял с Мери. Тази улица бе крайт на маршрута. Харолд спря каретата пред каменната арка, която водеше към апартаментите на Милърс Корт, и слезе от капрата, за да отвори вратичката. Андрю се измъкна от каретата и се огледа наоколо, като чувстваше, че му се вие свят и краката му треперят. Всичко си беше същото, както си го спомняше, включително дюкянчето със зацапани прозорци, което Макарти, собственикът на апартаментите, държеше близо до входа към вътрешния двор. Не успя да открие дори един детайл, който да му подсказже, че времето тече и в Уайтчапъл, че то не избягва този квартал така, както правеха видните люде и епископите, посещаващи града.

– Можеш да се върнеш вкъщи, Харолд – рече той на кочияша, който стоеше мълчаливо край него.

– Кога да дойда да ви взема, господине? – попита възрастният мъж.

Андрю го изгледа, не знаейки какво да отговори. Да го вземе? За малко не избухна в горчив смях. Оттук щеше да го отнесе единствено двуколката от моргата на Голдън Лейн – същата, която преди осем години бе отнесла от това място останките на любимата му Мери.

– Забрави, че си ме докарал тук – отвърна той.

Сериозното изражение, което помрачи лицето на кочияша, разнежи Андрю. Дали Харолд подозираше с каква цел бе дошъл тук? Нямахме как да разбере, защото никога не се бе замислял над интелигентността на кочияша или на останалите прислужници; в най-добрия случай им приписваше първичната хитрост на хора, принудени от малки да плуват срещу течението, по което подобните нему се носеха с лекота. Сега обаче му се стори, че долавя у стария Харолд тревога, която можеше да е предизвикана само от някакво учудващо точно заключение относно намеренията му. Ала наличието на аналитични способности у Харолд не бе единственото откритие, направено от Андрю през онези кратки секунди, в които двамата се гледаха право в очите. Младежът осъзна и нещо, което изобщо не му бе хрумвало – че един прислужник може да изпитва обич към господаря си. Въпреки че за него те бяха само сенки, които сновяха из стаите, следвайки някакви загадъчни цели, и той ги забелязваше само когато трябваше да остави чашата си върху поднос или искаше някой да запали камината – да, въпреки това тези призраци можеха да се вълнуват от съдбата на господарите си и действително се вълнуваха. За Андрю всички тези безлики хора – камериерките, уволнявани от майка му заради разни дреболии, готвачките, които системно забременяваха от конярите, сякаш по повеля на някакъв отколешен ритуал, икономите, които потегляха с отлични препоръчителни писма към други имения, съвсем подобни на неговото – всички те съставяха един променлив пейзаж, на който никога не бе обръщал внимание.

– Добре, господине – промълви Харолд.

И Андрю разбра, че с тези думи кочияшът завинаги се прощаваше с него, че това бе единственият начин, по който възрастният човек можеше да му каже „сбогом“, защото явно не бе готов да поеме риска да го прегърне. И със

свито сърце младежът видя как този снажен и решителен мъж, почти три пъти по-стар от него – мъж, комуто би трябвало да отстъпи ролята на господаря, ако двамата бяха корабокрушенци на пустинен остров, – се качи в каретата, шибна конете и изчезна в мъглата, стелеща се над улиците на Лондон като мръсна пяна, а след него остана само тропот на копита, който поляка заглъхна в далечината. Стори му се странно, че единственият човек, с когото се бе сбoguвал преди самоубийството си, бе кочияшът – а не, да речем, родителите или братовчедът Чарлс, – ала такива бяха прищевките на живота.

Същото си мислеше и Харолд Баркър, докато подкарваше конете по Дорсет Стрийт, търсейки изхода от тоя прокълнат квартал, където животът не струваше повече от три пенса. Той можеше да бъде един от ордата нещастници, които оцеляваха някак в това гангренияло късче от Лондон, ако баща му не бе се постарал да го измъкне от мизерията и да го направи кочияш още от мига, в който успя да се покатери на капрата. Да, именно оня вечно пиан и навъсен старец бе пуснал сина си на въртележката от служби, която в крайна сметка го изпрати в депото за карети на прославения Уилям Харингтън – работа, в която бе преминал половината му живот. Ала това бяха спокойни години, искрено признаваше той, когато правеше равносметка на живота си призори, докато господарите още спяха и бе свободен от задачи; спокойни години, през които се бе оженил и му се бяха родили двама здрави и прави сина, а единият от тях впоследствие бе нает като градинар от самия господин Харингтън. Късметът, че бе успял да си изкове съдба, различна от онази, която му се струваше съответна на положението му, сега му позволяваше да наблюдава тия несретни души с известна обективност и съчувствие. На Харолд му се бе налагало да идва в Уайтчапъл по-често, отколкото би желал, за да превозва господаря си през онази страшна есен преди осем години, в която понякога сякаш и небето кървеше. За случилото се в тоя лабиринт от забравени от Бога улици бе прочел във вестниците, но най-вече го бе видял отразено в очите на господаря си. Сега разбра, че младият Харингтън не бе успял да се съвземе, че безразсъдните набези по кръчми и бордеи, където братовчедът Чарлс ги бе мъкнал и двамата – при все че тогава кочияшът трябваше да стои в каретата, измръзнал до кости, – се бяха оказали безполезни, не бяха смогнали да прогонят ужаса от погледа му. И тази нощ явно бе решил да сложи оръжие, да се предаде пред

един враг, показал се непобедим. Не криеше ли пистолет издутият му джоб? Ала какво можеше да стори Харолд? Трябваше ли да се върне и да се опита да го спре? Трябва ли един слуга да променя съдбата на господаря си? Кочияшът поклати глава. Може би догадките му отиваха твърде далеч; може би младежът искаше само да прекара нощта в онази пълна с призраци стая, където щеше да се чувства по-сигурен с оръжие в джоба си.

Изостави тревожните размишления, когато видя как от мъглата изникна една позната карета, носеща се в противоположната посока. Това бе екипажът на семейство Уинслоу и ако не го лъжеха очите, загърнатата фигура на капрата беше Едуард Ръш, един от техните кочияши, който явно го позна на свой ред, защото на кара конете да забавят ход. Харолд поздрави своя колега с мъжливо кимване, преди да отправи поглед към пътника в каретата. Двамата с младия Чарлс Уинслоу за миг се спогледаха сериозно. Не си казаха нищо – думите бяха излишни.

– По-бързо, Едуард – нареди Чарлс Уинслоу на своя кочияш, като почука два пъти като кълавач с дръжката на бастуна си по тавана на каретата.

И Харолд видя с облекчение как тя отново се изгуби в мъглата, устремена към апартаментите на Милърс Корт. Неговата намеса вече не беше необходима. Надяваше се само младият Уинслоу да пристигне навреме. С радост би останал да види как ще завърши цялата история, но му бе наредено да се прибере. И макар да му се струваше, че заповедта е дадена от покойник, тойшибна конете отново и потърси изхода от тоя прокълнат квартал, където животът – простете, че се повтарям, но тъкмо това си мислеше Харолд за кой ли път – не струваше повече от три пенса. Безспорно тази фраза много сполучливо обобщава своеобразието на квартала, а и едва ли бихме могли да очакваме сложна оценка от един кочияш. Ала кочияшът Баркър, при все че животът му е достоен да бъде разказан – какъвто впрочем е всеки живот, стига да се вгледаме внимателно, – не е важен герой в настоящото повествование. Може би други ще се решат да опишат живота му и нищо чудно да намерят богат материал, за да звучи емоционално като всяка добре разказана история – мисля си например за времето, когато се запозна със съпругата си Ребека, или за безумната случка с поря и греблото, – но за момента това не е наша цел.

И тъй, да оставим сега Харолд, за когото дори не смея да кажа дали ще се появи пак в някое от разклоненията

на тази история – защото множество герои ще преминат през нея и ми е трудно да запомня лицата на всичките, – и да се върнем към Андрю. В този миг той тъкмо минава през входната арка на Милърс Корт и поема по калната каменна пътечка, опитвайки се да открие стаичката номер тринайсет, докато тършува за ключа в джоба на сюртука си. След кратко лутане в мрака младежът намери стаята и се спря пред вратата ѝ с една абсурдна почтителност, както би помислил някой евентуален наблюдател от съседните прозорци. Ала за Андрю въпросната стая бе нещо много повече от жалко леговище, в което се криеха хора, бедни като църковни мишки. От онази злокобна нощ не бе стъпвал на това място, въпреки че с парите си го бе запазил непокътнато във вида, в който го съхраняваше паметта му. През последните осем години всеки месец бе изпращал един от прислужниците си да плати наема на стаичката, за да не се нанесе никой в нея; ако решеше някой ден да се върне там, не искаше да намери други следи освен тези на Мери. За него наемът беше дреболия, а господин Макарти беше очарован, че на един заможен и очевидно извратен джентълмен му бе скимнало да плаща неограничено време за тая бърлога, защото след произшествието, случило се между четирите ѝ стени, надали щеше да се намери някой достатъчно дебелокож, че да се осмели да спи в нея. Андрю всъщност винаги бе знаел, че ще се върне, че никъде другаде не би могъл да извърши церемонията, която се готвеше да доведе докрай.

Отвори вратата и печалният му поглед обходи помещението. Това бе малка стаичка, не много по-изискана от кочина, с олющени стени, с куп унили мебели, сред които един разнебитен креват, мътно огледало, скромна дървена ракла, камина с почернели стени и два стола, които изглеждаха така, сякаш щяха да се разпаднат, ако някоя муха кацнеше върху тях. За пореден път се удиви, че на подобно място би могло да се живее. Но не бе ли изпитал тук по-голямо щастие, отколкото между разкошните стени на имението Харингтън? Някъде бе прочел, че за всеки човек раят се намира на различно място. Ако това бе вярно, то неговият рай несъмнено беше тук, където го бе довела една географска карта, съставена не от реки и долини, а от целувки и ласки.

И сега именно една ледена ласка по тила го накара да забележи, че никой не си бе направил труда да поправи счупения прозорец вляво от вратата. Че защо да го поправят? Макарти явно спадаше към хората, чийто основен принцип е да не се скъсват

от работа, и ако Андрию го укореше, че не е сменил стъклото, хазяинът винаги можеше да се оправдае с неговата молба стаята да се запази непроменена – желание, включващо вероятно и прозореца. Андрию въздъхна. Нямахше под ръка нищо, с което да запуши дупката, тъй че реши да се самоубие, както си беше с палто и шапка. Седна на един от столовете, извади оръжието от джоба си и бавно, сякаш извършваше религиозен обред, развърза кърпата, в която бе увито. Колтът блесна на лунната светлина, която едва се процеждаше през зацапания прозорец.

Помилва оръжието, сякаш бе котка, сгушена в скута му, и отново се потопи в усмивката на Мери. Не спираше да се удивлява, че спомените му все така пазеха онази прелест на свежи рози, която имаха в първите дни. Спомняше си всичко изумително ярко, сякаш от тогавашните случки не го делеше пропаст от осем години; понякога тези спомени дори му се струваха по-красиви от действителните преживявания. Коя бе тази чудна алхимия, благодарение на която копията изглеждаха по-забележителни от оригинала? Отговорът беше очевиден: ходът на времето, който превръща кипежа на настоящето в онова завършено и неизменно платно, наречено минало – картина, която винаги рисуваме слепешком и с хаотични мазки, добиващи смисъл едва когато се отдалечим от нея достатъчно, за да ѝ се любиме в нейната цялост.

II

Когато погледите им се срещнаха за пръв път, тя не присъстваше физически. Андрю се бе влюбил в Мери, без да я е видял на живо, и това му се струваше колкото парадоксално, толкова и романтично. Случката бе станала в имението на чичо му на улица Куинс Гейт, срещу Музея по естествена история – място, което Андрю смяташе едва ли не за свой втори дом. Дватамата с братовчед му бяха връстници и практически бяха отглеждани заедно; дойките им понякога даже забравяха кое от двете деца е син на господарите, на които служеха. Лесно е да се заключи, че издигнатото им обществено положение ги бе избавило от оскъдица и неволи, разкривайки пред тях само приятната страна на живота, който те бързо взеха за безкраен празник, където всичко изглеждаше позволено. От размяна на играчки в невръстното детство преминаха към размяна на юношески завоевания, а оттам, заинтригувани докъде би могла да стигне очевидната им безнаказаност, започнаха заедно да замислят различни стратегии за изясняване границите на допустимото. Техните изобретателни простъпки и безпътни лудории бяха така съгласувани, че години наред бе трудно човек да не ги възприема като едноединствено същество, благодарение отчасти на онова съучастничество на близнаци, което ги сплотяваше, но също и на дръзкото им отношение към живота и дори на физическата им прилика. Стройни и здрави като шахматни фигурки на офицери, и двамата притежаваха изящната красота на архангели, заради която лесно им се прощаваше всичко, особено от страна на нежния пол; това си пролича при техния престой в Кеймбридж, където поставиха ненадминат и до днес рекорд по завоевания. Обстоятелството, че посещаваха едни и същи шивачи и шапкари, само задълбочаваше обезпокоителното им сходство, което като че ли щеше да трае вечно; ала най-неочаквано, сякаш Бог бе пожелал да прояви повече творчество, това двуглаво и безразсъдно същество рязко се раздели на две съвършено различни половини. Андрю се превърна в мълчалив и сериозен младеж, докато Чарлс продължи да

усъвършенства ветрогонството от юношеските си години. Това обаче не развали тяхното приятелство, за което способстваше и кръвната връзка. Вместо да ги отчуждят, ненадейните различия в крайна сметка им помогнаха да се допълнят взаимно: безгрижната непринуденост на Чарлс намери своя контрапункт в изтънената меланхолия на братовчед му, за когото това своеволно отношение към живота вече не бе задоволително. Чарлс наблюдаваше с насмешка как Андрю се мъчеше да извлече от дните си някакъв смисъл, как се луташе, изпълнен с тайни разочарования и в очакване на едно просветление, което все не идваше. На свой ред Андрю гледаше развеселен как братовчед му упорстваше да се държи като дързък и повърхностен младеж, при все че някои от постъпките и мненията му издаваха, че и неговият дух е също тъй разочарован. И все пак на пръв поглед Чарлс нямаше намерение да миряса. Напротив, той живееше бурно, сякаш не можеше да се насити на светските наслади, докато Андрю можеше дни наред да седи в някой ъгъл и да съзерцава как някоя роза вехне в ръцете му.

Оня месец август, когато се случи всичко това, и двамата тъкмо бяха навършили осемнайсет години и макар да не даваха признаци, че им е увряла главата, долавяха, че безгрижният живот все някога ще свърши, че рано или късно това безплодно лентяйство ще дотегне на родителите им и те ще им намерят си-некурна работа в някоя от фамилените фирми. За момента обаче беше забавно да изследват границите на търпението им. Чарлс вече ходеше понякога в канторите и изпълняваше дребни поръчения, но Андрю предпочиташе да изчака скуката му да нарасне дотолкова, че нагърбването с фамилените дела да не изглежда като наказание, а по-скоро да му донесе облекчение. В края на краищата, брат му Антъни вече задоволяваше очакванията на баща си в това отношение, тъй че прославеният Уилям Харингтън можеше да остави втория си син да се държи като заблудена овца още няколко години, стига само да не се отдалечаваше от погледа му. Ала Андрю бе направил тъкмо това. Бе се отдалечил твърде много. А сега обмисляше да се отдалечи дотолкова, че да изчезне безвъзвратно.

Но нека не изпадаме в драматизъм и да продължим с нашия разказ. Един следобед Андрю бе отишъл в имението на семейство Уинслоу, за да планира заедно с братовчед си Чарлс неделен излет с очарователните сестри Келър. Както обикновено, смятаха да ги заведат при езерото Серпентина в

Хайд Парк, на онази малка, обсипана с цветя ливада, където устройваха любовните си засади. Чарлс обаче още спеше и икономът покани Андрю в библиотеката. Той нямаше нищо против да изчака там, докато братовчед му заеме вертикално положение, защото се чувстваше уютно сред всички тези книги, които насищаха светлото помещение с една плътна и особена миризма. Бащата на Андрю се перчеше, че държи в дома си благоприлична библиотека, ала в сбирката на Уинслоу имаше не само мъгляви книги за политика и други, не по-малко скучни теми. Тук можеше да се намерят класически творби и приключенски романи – от Верн до Салгари, но най-интригуващи за Андрю бяха образците от една странна, донякъде чудатата литература, която мнозина порицаваха като несериозна. Това бяха романи, чиито автори даваха свобода на въображението си без никакви предразсъдъци, като се доближаваха до абсурда или открито изпадаха в такъв. Като всеки читател с тънка чувствителност, Чарлс с удоволствие четеше Омировите „Илиада“ и „Одисея“, но с най-голяма наслада се потапяше в безсмислиците на „Батрахомюомахия“¹ – творбата, в която спият поет бе пародирал самия себе си с епичен разказ за една война между мишките и жабите. Андрю си спомняше няколко книги в този дух, които Чарлс му бе заел, например „Истинска история“ на Лукиан от Самосата – описание на приказни пътешествия с лелящ кораб, с който главният герой стига чак до слънцето и дори минава през гърбуха на огромен кит. Друга подобна творба бе „Човек на луната“ от Франсис Годуин² – първият роман, описващ междупланетно пътуване, чиито герой – испанец на име Доминго Гонсалес, стига до Луната с машина, теглена от ято диви гъски. За Андрю тези полети на въображението не бяха нещо повече от халосни залпове, празнични фойерверки, които не оставяха никаква следа във въздуха, но той разбираше – или поне мислеше, че разбира – защо братовчед му толкова се увеличаше по тях. В известен смисъл

¹ Традиционно „Батрахомюомахия“ е приписвана на Омир, но още през Античността се водят спорове за нейното авторство. Плутарх посочва като автор карицеа Пигрет от Халикарнас, брат на съпругата на цар Мавзол Артемизия. Днес повечето изследователи смятат, че поемата е написана в началото на V в. пр. Хр.

² Франсис Годуин (1562–1633) – английски теолог, епископ на Ландаф и Хиърфорд. Романът „Човек на луната“ (издаден посмъртно през 1638 г.), жанрово определян като ренесансова утопия, е смятан от някои критици за предшественик на научната фантастика.

тази отхвърляна от мнозинството литература бе отвесът, уравновесяващ душата на Чарлс, балансьорът, който му пречеше да залитне към сериозността или меланхолията, както се бе случило с Андрю, който не умееше да възприема света през погледа на бурлеската и всичко му се струваше болезнено дълбоко, пропито с онази абсурдна тържественост, която преходността на живота неизбежно придава дори на най-незначителните действия.

Въпросния следобед обаче на Андрю не му остана време да вземе някоя книга. Дори не можа да стигне до рафтовете, защото най-прелестната девойка, което някога бе виждал, го накара да се спре насред път. Остана да я гледа смутен, а времето сякаш се сгъсти и за кратко престана да тече; накрая той се осмели да пристъпи бавно към портрета, за да го види по-отблизо. Младата жена бе издокарана с шапчица от черно кадифе, а около шията ѝ бе увит шал на цветя. Може би не отговаряше на общоприетите канони за красота, това и самият Андрю трябваше да признае, защото носът ѝ бе твърде голям за лицето ѝ, очите – доста приближени, а червеникавата коса изглеждаше донякъде съсипана, но при все това непознатата притежаваше безспорен, макар и неопределим чар. Младежът не беше сигурен кое точно така го заплени. Може би контрастът между нейната крехка външност и силата на погледа ѝ – поглед, какъвто не бе срещал у никое от завоеванията си, поглед суров и решителен, но запазил искрица нежност и чистосърдечие, сякаш жената бе принудена всеки ден да се сблъсква с най-уродливата страна на живота, ала нощем, в мрака на постелята, продължаваше да вярва, че това е само злополучен мираж, илюзия, която бързо ще се стопи пред една по-приятна действителност. Това бе погледът на човек, който желае нещо и отказва да приеме, че никога не ще го получи, защото надеждата е единственото, което му е останало.

– Чаровно създание, нали? – рече Чарлс зад гърба му.

Андрю се сепна. Не бе го чул да влиза – така бе потънал в съзерцанието на портрета. Кимна, а братовчед му се насочи към количката с напитките. Не би намерил по-сполучлив начин да определи чувството, което му вдъхваше портретът – това желание да закриля жената, примесено с едно възхищение, което можеше да оприличи – не без известно неудобство заради неуместността на сравнението – единствено на възхищението си от котките.

– Подарих го на баща ми за рождения му ден – обясни Чарлс, докато му поднасяше чаша бренди. – Виси тук едва от няколко дни.

– Коя е тази жена? – попита Андрю. – Никога не съм я виждал на приемите на лейди Холанд или лорд Браутън.

– На тези приеми ли? – прихна Чарлс. – Започвам да си мисля, че от автора на картината може и да излезе нещо. Ето че успя да заблуди и теб.

– Какво искаш да кажеш? – попита братовчед му, поемайки подадената чаша.

– Да не мислиш, че съм я подарил на баща ми заради художествените ѝ качества? Нима намираш, че такава живопис е достойна за моя поглед, братовчече? – Чарлс го хвана за ръката и го накара да се приближи до портрета. – Вгледай се внимателно. Виж мазките на четката – зад тях не се крие никаква дарба. Авторът е само един симпатичен ученик на Едгар Дега. Но там, където парижанинът проявява мекота, този тук е прекалено мрачен.

Андрю не разбираше достатъчно от живопис, за да спори с братовчед си, пък и едничкото, което действително го интересуваше, бе да узнае кой е моделът. Затова кимна сурово, показвайки, че е съгласен с мнението му: най-добре би било тоя художник да се захване с поправка на велосипеди. Чарлс се усмихна, развеселен, че братовчед му е отказал да се впусне в спор за живописиста, който би позволил на домакина да блесне с художествената си култура, и най-сетне разкри:

– Подарих му я поради съвсем друга причина, скъпи ми братовчече.

Пресуши чашата си с една продължителна глътка и остана загледан в картината, като поклащаше доволно глава.

– И каква е тази причина? – попита Андрю нетърпеливо.

– Тайната наслада, която ми доставя мисълта, че баща ми, който презира хората от простолюдието, сякаш са по-низши създания, държи окачен в библиотеката си портрета на една най-обикновена проститутка.

Думите му слисаха Андрю.

– Проститутка? – едва успя да изрече той.

– Да, братовчече – отвърна Чарлс със самодоволна усмивка, озарила цялото му лице. – Но не някоя жрица от изисканите публични домове на Ръсел Скуеър, нито от онези в парка на Винсънт Стрийт, а мръсна и миризлива проститутка от Уайтчапъл, в чиято похабена утроба изливат мизерията си нещастниците на тоя свят срещу три жалки пенса.

Андрю отпи от брeндито, опитвайки се да смели казаното от братовчед си. Разкритието, не ще и дума, го смая, както несъм-

нено би смаяло всеки, който видеше портрета, но същевременно го изпълни с едно абсурдно разочарование. Втренчи се отново в картината, като се мъчеше да проумее защо бе толкова огорчен. Прелестното създание се оказа обикновена уличница! Сега разбра тази сплав от жар и горчилка в погледа ѝ, така умело пресъздадена от художника. Но всъщност Андрю трябваше да признае, че причината за разочарованието му бе много по-егоистична: тази жена не принадлежеше на неговия свят и следователно той никога не би могъл да я срещне.

– Купих портрета благодарение на Брус Дрискол – рече Чарлс, наливайки още бренди. – Спомняш ли си Брус?

Андрю кимна без особен ентузиазъм. Брус бе един приятел на братовчед му, когото скуката и парите бяха превърнали в колекционер на художествени произведения; безочлив и празен младеж, той не се колебаеше да им дотяга с познанията си за живописиста при най-малкия повод.

– Нали го знаеш колко обича да тършува из разни забутани места – продължи Чарлс, като му подаде втората чаша. – При последната ни среща ми разказа за един художник, чието творчество открил, докато обикалял из уличните пазари. Някой си Уолтър Сикърт, основател на Новото английско творческо общество. Има ателие на Кливлънд Стрийт и рисува проститутките от Ист Енд така, сякаш са дами. Когато посетих ателието му, не можах да устоя на последната му творба.

– А той разказа ли ти нещо за нея? – попита Андрю с престо-рено равнодушие.

– За уличницата ли? Научих само името ѝ. Май се казваше Мери Жанет.

Мери Жанет, промълви Андрю. Името му се стори изящно като шапчицата ѝ.

– Курва от Уайтчапъл... – прошепна, все още смаян.

– Курва от Уайтчапъл, да! И баща ми я държи на видно място в библиотеката си! – извика Чарлс, като разпери театрално ръце в победоносен жест. – Не е ли просто фантастично!

След което обви с ръка раменете му и го поведе към салона, сменяйки темата. Андрю се постара да не издава вълнението си, но не можеше да престане да мисли за момичето от портрета, докато двамата обсъждаха как да оплетат в мрежите си очарователните сестри Келър.

Същата нощ, когато остана сам в спалнята си, Андрю не можа да заспи. Къде ли бе сега жената от картината? Какво ли правеше в момента? На четвъртия или петия въпрос започна мислено да я нарича по име, сякаш действително се познаваха и се радваха на една несъществуваща близост. Осъзна, че наистина се е поболял по нея, когато взе да изпитва абсурдна ревност към наглите просители, които срещу няколко пенса можеха да имат онова, което за него – при цялото му богатство – изглеждаше недостижимо. Недостижимо ли? Всъщност, предвид на положението ѝ, той можеше да я притежава – поне физически – много по-лесно от всяка друга, и то до края на живота си. Проблемът беше да я открие. Андрю никога не бе стъпвал в Уайтчапъл, но бе чувал достатъчно за този квартал, за да знае, че не е препоръчително място, най-малко пък за хора от неговата класа. Естествено, не беше благоразумно да отиде там самичък, но не можеше да разчита на помощта на Чарлс. За братовчед му би било непонятно, че той би предпочел мърлявите прелести на онази уличница пред сладкия компот, който очарователните сестри Келър криеха под фустите си, или пред медените пити на благоуханните жрици от Челси, където ходеха да се разтоварват половината от най-достопочтените джентълмени от Уест Енд. Може би щеше да го разбере и дори да поиска да го придружи за развлечение, ако Андрю му представеше желанието си като прищявка, но младежът знаеше, че чувствата му са твърди силни, за да ги свежда до ранга на каприз. Или може би грешеше? Докато не я вземеше в прегръдките си, нямаше да узнае какво всъщност искаше от нея. Дали наистина бе толкова трудно да я намери, запита се за пореден път. След три безсънни нощи вече разполагаше с план.

И тъй, докато Кристалният дворец¹ (преместен в Сиднъм, след като бе приютявал в огромния си търбух от стъкло и ковано желязо най-доброто от индустрията на империята) предлагаше рецитали на орган, детски балет, тълпи от венстрилоквисти и дори възможност за обяд в прекрасните градини сред стада от динозаври, игуанодони и мегатерии, възстановени по откритите

¹ Кристалният дворец (*The Crystal Palace*) е сграда от желязо и стъкло, издигната в лондонския Хайд Парк за провеждане на Великото изложение през 1851 г. Впоследствие е демонтирана и преместена в Сиднъм, където престоява от 1854 до 1936 г., когато е унищожена при пожар.

в Съсекс Уийлд вкаменелости; докато в осъдения музей на мадам Тюсо разваляше съня на посетителите си с прочутата Зала на ужасите, където редом с гилотината, обезглавила Мария Антоанета, се мъдреше пъстрото племе от безумци, главорези и отровители, опръскали с кръв английската земя – в същото време Андрю Харингтън, чужд на празничното настроение, обзело града, се премени с простичките и скромни дрехи, които му бе заел един прислужник, и зараглежда образа си в огледалото. Когато се видя с износено сако и протрити панталони, с нахлупена до очите четвъртита шапка, която скриваше златистите му коси, не можа да не се усмихне развеселен. С такава външност всеки би го взел за бедняк, може би за обущар или бръснар. В този вид помоли смаяния Харолд да го откара в Уайтчапъл. Преди да потеглят, настоя за поверителност. Никой не биваше да узнае за тази експедиция до най-лошия квартал на Лондон – нито баща му, нито госпожата, нито брат му Антъни, нито дори братовчед му Чарлс. Никой.